

Om Hans, der kom paa Høiskolen.

En Fortælling

af

Anton Nielsen

Thieles Bogtrykkeri

1867

Denne Fortælling har tidligere været trykt i „*Dansk Landbotidende*“.

Til mine kjære Venner:

Lærerne og Eleverne paa Vallekilde
Høiskole

I Vinteren 1865—1866

1. Hvordan Hans var.

Der var engang en Mand i en Mose — med et Par røde Hoser, tænker Du nok — nei, det var rigtignok med et Par hvide Hoser i to høitlampede Træsko, med graa Vadmel's Buxer, siden jeg nu har faaet begyndt fra den gale Ende, sribet Vest med hel Ryg; han vendte aldrig Vrangen til Folk, om ogsaa han smed Trøien — og saa havde han et godt, gammelt Ansigt, med hvide, lange Lokker, der næsten naaede Skulderen. Saa havde han ogsaa en gammel Kvinde, der lignede ham saameget — ja, hun havde da rigtignok sorte Hoser, og Klæder ligesom andre Kvinder — men det var ogsaa kun i Sind og Skind, de lignede hverandre. De havde nu gaaet i saamane Aar og baade seet vist og seet mildt paa hverandre, og saa havde de

faaet omtrent samme Tænkemaade, samme Snak og samme Ansigt. Var det underligt Kanske? Ja, det kan gjerne være, men det er da sandt. Disse Folk boede ude i en Mose, med en Sø paa den ene Side og en Banke paa den anden. Der stod da ikke Vand i Mosen; det havde der maaskee staaet, dengang vore Forfædre holdt Søslag der, hvor vi nu saa Rug; nu var der tørt og godt, men Stedet hed ligegodt Ellemose — ja, det hedder da saadan endnu. Samme Folk havde nu en Søn, der hed Hans, og som var hjemme hos dem. De kaldte ham altid deres Dreng, endskjøndt han var voxen, og han maatte da ogsaa gjøre Karlearbeide. Nu er der jo rigtignok et Ord, der siger: „*Det var ingen Sag at tjene for Karl, naar man ikke skulde skjære Brød,*“ men det er kun et

Spøgeord, for der bliver jo forlangt nogle Arbeider af Karlene, som ere en hel Del strengere. Men Arbeidet, det gjorde nu ikke Hans noget, for han var stærk og skulderbred. Han var ogsaa ret kjøn, blond og rødmusset, men saae noget dvask ud af Øinene. Han var sen baade til at svare og til at smile; ja, Faderen bandede sommetider paa, at man ikke kunde slaae et Smil af ham med en Vognkjep; men det er vist heller ikke den bedste Maade at faae Folk til at smile paa. Hans vilde ikke være med til nogen Lystighed, som de Unge kunde hitte paa, derfor sagde de ogsaa om ham, „at han var død i Sværen,“ et billedligt Udtryk, hentet fra Svinelivet. I de senere Aar havde Hans dog begyndt at komme lidt mere imellem sine Jævnaldrende, men han bestilte da aldrig andet, end han saae til og hørte til. Da han gik i Skole, havde han været noget tungnem og ikke bragt det ret vidt, men det var da underligt, at baade Præsten og Degnen havde holdt saa meget af ham, især Præsten. Naar Børnene bleve spurgt til, og de svarede allesammen, saa tav Hans stille; men naar der saa kom et Spørgsmaal, som Ingen kunde svare paa, saa kom Hans undertiden busende med et rigtigt fornuftigt Ord; for hans Ord kom altid saa artigt busende, endskjøndt han talte sindigt. Præsten kunde godt lide Folkene i Ellemose og kom tidt derud, især efterat Hans var bleven konfirmeret, og han var da ogsaa velkommen baade hos Unge og Gamle.

Saa var det en Søndag Eftermiddag, at Præsten havde Has paa begge sine Tjenester og Middagsmaden med — det var nu den sidste Tjeneste, men ikke den værste — at Solen skinnede saa lifligt ind ad Ruderne. Da sagde han til sin Kone: „Jeg troer

sandfærdig, jeg skal en lille Tur ud i Ellemose; det er næsten fjorten dage, siden jeg har været der.“ Og en halv Time efter sad han for Bordenden i Søren Hansens Dagligstue og pinte et Stykke Ost- og Smørrebrød ned. Det var saamænd ellers rigtig god Mad, men Præsten havde ikke fordøiet sin Suppe endnu, dog spiste han et Stykke, for at „vor Moer“ ikke skulde blive „eenfoldig“, ved at han sagde Nei. Søren Hansen sad i jævne Præsten, og Konen stod foran Bordet og hørte til, men Hans, den store Bøemand, sad saamænd med Huen paa. Han sad paa Bænken og røg paa sin Pibe og lod, ligesom hele Verden ikke kom ham ved. Præsten holdt Foredrag, det var nu hans Haandværk; han sagde:

„Ja, seer De, Søren Hansen, vore Forfædre, de kjendte sandfærdig hverken Gud eller Fanden, de vare rene Hedninger.“

„Saa-aa! Men de har jo dog bygget vore Kirker, vil jeg sige.“

„Nei, de er bygget senere. Vore hedenske Forfædre havde hverken Kirker eller Kirkegaarde. Allevegne hvor De seer Stendysser eller de smaa, toppede Jordhøie, som den herudenfor, der ligger en af de gamle Danske begravet.“

„Jøsses! Smed de dem saadan ude paa Marken, ligesom Kre'tur; det var dog nogle farlige Mennesker, vil jeg sige.“

„Det var sandfærdig en god og kraftig Slægt. Havde vi bare saadan Mod i Brystet og Marv i Knoklerne som de!“ — —

„Hvor veed De Noget om dem?“

Det Spørgsmaal busede pludselig ud af Hans. Faderen blev vred, og Moderen forbauset, men inden nogen af dem kunde faae sagt et Ord, svarede Præsten:

„Jeg har læst det, lille Hans. For omtrent sexhundredte Aar

siden var der en flittig Munk ude i Sorø, som opskrev Alt hvad han kunde høre og spørge fra hans Fortid. Den Bog kan Du gjerne fae at læse, den vil maaskee mere Dig, Hans.“

„Hvad kan det hjælpe, jeg kan jo ikke læse,“ svarede han tvært; og saa lod det rigtignok til, at han havde faaet kyst Præsten for den Overgang, thi han begyndte nu en Samtale med de Gamle igjen. Da han havde snakket en Timestid, reiste han sig og bød Farvel. Manden fulgte ham lidt paa Vei, og Hans drevsede bag efter. Oppe paa Banken vendte Præsten sig om for at tage Affsked. Da var just Solen ved at gaae ned, og han blev staaende som fortryllet over det yndige Syn og Udbrod:

„Det er sandfærdig dog en deilig Udsigt, her er, især i dette Øieblik!“

„Aa, ja, det er ogsaa pænt Veir idag, vil jeg sige.“

„Jamen, see dog, hvor yndigt Søen ligger for vore Fødder, klar som et Speil, see hvor Kirken og Husene speile sig deri — ja, og den lille Kratskov. Det er sandfærdig dog de smukkeste Billeder, de, Vorherre maler for os. See nu Skyerne, med de prægtige røde Farver og Afskygninger!“

„Ja, ikke for ded; jeg troer nok ogsaa vi faae Blæst imorgen.“

„Jeg vilde sandfærdig give 50 Daler om Aaret for saadan en Udsigt fra min Dagligstue.“

„Ja, Hr. Pastor har gode Raad paa Pengene — men der kommer ellers en farlig Kuld fra Søen; jeg var tilfreds, jeg aldrig saa ham mere. og det er jo ogsaa en grov hob Jord, der gaaer tilspilde; der kunde groe meget Korn paa den Plads, vil jeg sige.“

„Det kan ikke nægtes — naa, Farvel, min gode Søren Hansen!“

„Farvel, Hr. Pastor, og Tak fordi De saa ud til os.“

„Farvel, min Ven!“ sagde Præsten til Hans.

„Farvel!“ sagde Hans og fæstede sine Øine paa Præstens Støvler, men da Præsten trykkede hans Haand og saa saa mildt paa ham, saa kom han til Skade at see op, da var der rigtignok et lille Glimt, der viste sig i hans Øie, men det var strax forbi.

Det er Søndag. Hans er oppe i Byen at lege paa Gade. Ja, det kan nok hændse! Han har nu staaet i en halv Time og gnedet Kalken af Væggen paa Jens Olsens Gaard. Mens de andre Karle have snakket, spøget og taget Tag, har han ikke rørt sig ud af Stedet, ikke engang da den lystige Frands spændte ham for at prøve ham i et Livtag. Saa sagde bare Hans: „Nei, jeg vil ikke,“ men det kom saa alvorligt og sanddru, at Frands godt kunde forstaae, det var hans Mening. Samme Frands var ellers en af de snildeste Karle i Byen. Han havde et godt Handelav til at arbeide, et godt Bentøi til at dandse med og et godt Mundstykke til at fortælle Historier og synge Viser, men han var rigtignok noget „vidtløftig“, noget tilbøielig til Spil, Drik og andre Daarligheder. „Det er da kjedeligt, at der er ingen Piger at see idag!“ sagde Frands, men inden han fik rigtig talt ud, kom der to ud af Porten, og det var endda to af de „villeste“ der i Byen. Det var Jens Olsens Datter og Tjenestepigen. Det var just ikke saa nemt at sige, hvilken af dem der var den kjønneste, men det var temmelig nemt at sige, hvad for En der blev gjort mest af, og det var da Datteren. Denne var en stor, rask Pige, blomstrende af Ansigt og munter af Sind. Da Frands fik Øie paa hende, sprang han hen og tog hende i Haanden, og de andre Karle flokkedes da ogsaa om Pigerne. Da forlod saamænd Hans

sin Væg og kom med hen i Klyngen.

„Goddag, Hans !“ sagde Gaardmandsdatteren. „Er Du kommet tilbyes idag ?“

„Ja“

„Du er kanske kommet herop for at stjæle.“

Hans saa paa hende.

„For Du har jo stjaalet al Kalken af vor Væg“, sagde hun leende og pegede paa hans hvide Ryg. „Lad mig børste Dig af.“

Saa tog hun ham ved Trøieærmet og gav ham nogle ordentlige Klaps paa Ryggen. Det skulde en Anden have gjort, han havde vist kommet daarligt afsted, men nu stod Hans ganske rolig og lod sig dundse, ja, han lo endog ad det, saa man kunde høre det. Men hun blev da snart færdig med det Arbeide, for Frands spurgte hende, om hun havde været noget til Høstgilde. Ja, hun havde da været i Baldby hos hendes Morbroder. Og nu fik Frands en lang Samtale med hende om de Karle og de Piger og den Musik og den Dands, der var ved det Gilde. De andre Unge hørte til og gav deres Besyv med engang mellem. Hans sagde Ingenting, men hans Øine hvilede næsten uafbrudt paa Stine; sommetider saae han da ogsaa paa Frands, men det var ikke med den Slags Øine. Nu kom Stines Broder, en lille Dreng, gaaende ud af Porten paa et par Stylter, og saa skulde de da prøve den Konst, men der var Ingen af dem, som kunde. „Da kan jeg !“ sagde Stine, hun snappede Stylterne og gik sikkert og behændigt nogle Omgange.

„Det var da Pokkers !“ sagde Frands. „Du kan nok gjøre Nar af os Allesammen. — Kan du ogsaa Dandse ?“

„Ja, mageligt !“ sagde hun og begyndte at gjøre nogle besynderlige Hop, der skulde ligne en Polka. Da stødte den ene Stylte imod en lille Knold, og hun

var lige ved at styrte baglænds om imod Stengjærdet. Men her stod heldigvis Hans; han rakte sine stærke Arme ud og fangede baade hende og Stylterne.

„Var det Dig, Hans ? Tak skal du have ! Ellers havde jeg slaaet mig rent istykker,“ sagde hun og saae saa mildt, saa mildt til ham. Hun snoede sig ud af hans Arme, for han var ikke saa rask til at slippe som til at gribe; det hastede jo da heller ikke saameget. Men da Pigerne kort efter gik ind i Gaarden, gik Hans hjem til Ellemose; og uden at tale et Ord til noget Menneske, gik han in i Huggerhuset og lavede sig et Par Stylter.

Næste Middag, da Folkene havde faaet Mad og vare gaaede ud, sagde Søren Hansen til sin Kone:

„Hør Moer! det reiser paa at blæse. Jeg vil sige, det bliver en rigtig god Møllevind om lidt. Jeg maa ud og faae Hans affsted til Mølle.“

„Ja, det var ret, vor Faer; jeg har næsten heller ikke det, der ligner Gryn.“

Han gik ud i Forstuen, for at kalde paa Sønnen, men kom ikke længere end i Døren, hvor han blev staaende og tog sig et ordentligt „Firskillingsgrin“, saa det klukkede i hans tykke Mave.

„Hvad er det, der gjør Dig saa godt ?“ raabte Konen inde fra Stuen.

„Kom herud, Moer ! Saa skal Du see Løier, ha, ha, ha!“

Da Konen kom derud og fik det at see, lo hun næsten lige saa høit af det som Manden. Hvad var da det, som morede dem saa kosteligt. Aa, det var saamænd ikke andet, end at Hans gik paa Stylter henne i en Krog af Gaarden, hvor han mente, at Ingen saae ham. Det var jo i sig selv ikke saa uhyre morsomt, at see en Knøs gaae paa Stylter, men dette Slags Fodtøi var nu aldrig seet i Ellemose før, og saa

var det da ogsaa saa morsomt at see, at der var Noget, som Hans havde Lyst til. Han gik nu i sin egen Alvorlighed og styderede Kunsten tilgavns, men han var ikke kommet ret vidt endnu, for han dumpede ned hvert Øieblik. Ved et af disse Dump kom han til at see sig om og opdagede da sine Forældres leende Ansigter. Hans blev ikke forbauset, det blev han næsten aldrig, men han satte da Stylerne og vilde gaae ind i Foerloen. Saaa kaldte Faderen paa ham, han lod som Ingenting og bad ham blot om at kjøre til Mølle. Hans fik da trukket Vognen frem og baaret Slumperne ud, hvorpaa han kom afsted. Da han kjørte hjem igjen, efterat have udrettet sit Ærinde, saa han en Mand gaae foran sig. Han havde en Taske over Skulderen og var ikke videre fint klædt. Da Vognen kom ud for ham, bad han om Forlov at kjøre med, da han var bleven ømbenet. Han kom da op paa Sædebrættet og prøvede strax paa at faae en Samtale igang, men Hans var nu ikke til at faae paa Gled, han svarede kun med Ja og Nei, saa kunde den Anden tale om hvad han vilde. Da begyndte den Fremmede at synge en Vise, saa det kunde høres langt bort. Folk, som mødte dem, gloede, som om de nylig havde faaet Øine, men han brød sig kun lidt om det. Hans lyttede rigtig til og lod Hestene gaae i Gaaende. Da Visen var ude, sagde Hans:

„Hvad Haandværk har Du ?“

„Jeg tjener min Føde med Munde, ligesom Præsten og Hunden.“

„Men Du er da ingen af Delene,“ sagde Hans, næsten smilende.

„Ja, Du kan ikke see paa mig, hvad jeg er; men nu vil jeg slet ikke sige Dig det, uden Du kan gjætte det.“

Hans vendte sig om imod ham og saa hel opsat ud. Saa sagde han:

„Lad mig see Dine Hænder. — — Det maa da være et fint Haandværk. Du er Kanskee Guldsmed !“

„Guldsmed ! Nei ! — Havde Du endda sagt — — Ja, nu er Du tæt ved det.“

„Guld — hvad kan det være, Guldgraver ! Nei !“

„Jo rigtig ! der traf Du det.“

„Du seer da ikke ud til at have gravet meget.“

„Ja, man skal ikke skue Hunden paa Haarene. Jeg har ikke hittet saalidt Guld i min Tid, endda jeg er ung. Men jeg er ikke af det Slags, der reiser til Australien; jeg bliver her i Landet og leder Folks eget Guld op. Seer Du, Naar Guldet ligger i et mørkt Hul, og Ingen veed af det at sige, saa gjør det ikke engang saa meget Gavn som en Klump Jord. Derfor drager jeg det frem, saa Solen kan skinne paa det, ellers er der jo Ingen, som har Gavn eller Glæde af det.“

„Ja, det gaaer over min Forstand; hvem har vel saadan Guld liggende i Kroge ?“

„Det har kanske Du, min Ven. — See lidt paa mig ! — Ja, jeg er sikker paa, at Du har nok en god Klump liggende; men det kan nok være, at der er noget mørkt der, hvor det ligger.“

„Du sidder nok og gjør Nar ad Folk.“

„Synes Du, jeg seer ud til det ?“

„Nej, det synes jeg da ikke, men Du snakker saa underligt.“

„Ja, nu skal jeg da snakke rent ud ad Posen. Jeg er Forstander for en Høiskole, og det har jeg været i sex Aar.“

„Saa—aa ! Saa skulde jeg nok ikke have snakket saa dristig og sagt Du.“

„Aa, det er slet ikke saa gal en skik, at danske Folk, uden videre, siger Du til hverandre; vi

er jo dog Brødre. Bliv Du kun ved; det morer mig.“

„Nei, det gjør jeg da ikke — men jeg er ligegodt blevet nysgjerrig.“

„Det kan jeg lide. Spørg Du kun!“

„Jeg kan nok forstaae, at De tjener Deres Føde med Munden — men hvad mener De med, at De er Guldgraver?“

„Det skal jeg sig Dig. Der, hvor jeg graver, det er i Menneskets Hjerte. Naar vi ikke passe paa at faae ryddet op erinde, saa groer Snavset op og skjuler Vorherres Guld, ligesaadan som det gaaer i et Hus, hvor der aldrig bliver feiet; og saa kommer et Menneske til at ligne et Dyr. Saa gaaer det og dvasker omkring og tænker kun paa Mad og Drikke, saa seer det imod Jorden ligesom et Kreatur, istedtfor at Alles Øine skulde vogte paa Herren. Kan Du forstaae det?“

„Ja jeg kan, for saadan har jeg gaaet altid.“

„See, det er nu mit vigtigste Arbeide at faae ryddet alt det Slemme bort hos unge Mennesker, det Slemme, der skjuler Vorherres Naadegaver, saa Folk rigtig kan fornemme, at de baade er Mennesker og Guds Børn. Kan Du nu begribe, hvorfor jeg fik Sind om at kalde mig en Guldgraver?“

„Ja, det er De ogsaa. Men vil De ikke fortælle noget mere?“

Jo, jeg vil. Jeg er ogsaa Doktor.“

„Det er De da vel itte?“

„Jo, jeg kan ogsaa skjære Folk for Tungebaand og for Stær paa Øinene. Der er jo saamange Mennesker til, som ikke seer det Halve af hvad de skulde see, endda de har gode legemlige Øine. Skoven pynter sig hver Mai med grønne Blade, Engen pryder sig med Græs og Blomster, Solen gaaer op og ned hver Dag med en magløs Herlighed, og Skyerne speile sig i de smukke Søer, men

Bonden, som har alt dette for sine Øine, seer det ikke, eller ogsaa han seer paa det som en Ko paa en Veirmølle. Troer Du saa ikke, at han har en Slags Øienskade?“

„Hm, jo det er sandt! Hm! Forleden Dag — hm! —“

„Hvad vilde Du sige?“

„Nei, jeg vil ikke fortælle det — men bare De vilde blive ved!“

„Saa har vi et deiligt Fødeland, hvor vore herlige Forfædre hvile, og som de har efterladt os i Arv, saa har vi et velsignet, dansk Tungemaal, som vor Moder har sunget for vor Vugge, og som engang skal synges for vor stille Grav, saa har vi saamange stolte Minder om vore Forfædres Bedrifter — alle disse Herligheder skal vi nu see, for at vi kan skjønne paa dem, bevare dem og efterlade dem i Arv til vore Efterkommere. Hvor mange Bønder er der, troer Du, der seer Alt dette?“

„Der er ikke ret Mange — men kan da alle de „Fornemmede“ see det?“

„Ja, Gud hjælpe os! det kan de rigtignok ikke, men dem lader jeg nu seile deres egen Sø. — Hvad mener Du! jeg har saamænd hørt, at rigtig fuldkloge Folk har sagt, at det var ligemeget, enten vi var Tydske eller Danske, naar vi bare fik nok at æde. Det kunde passe sig for en Ko eller et Svin at sige, fordi de ikke har Forstand paa Andet end Ædet — men et Menneske, nei fy! See, jeg gaaer nu ud paa at lukke Øinene op paa unge Mennekser af Bondestanden, saa at de kan see Danmarks Herlighed baade i Naturen og i Livet. Naar de rigtig kan faae det at see, saa er det ligesom en Blindfødt, der faaer aabnet Øinene. Det er ligesom en hel ny Verden, de komme ind i, Alting seer ganske anderledes og langt deiligere ud end før. Og hvad de saadan faaer Syn for, det kommer de til at elske ret af

Hjertensgrund. Forstaaer Du noget af det, jeg fortæller, min Ven ?“

„Ja, næsten hvert Ord. De maa endelig blive ved. Det er kjedeligt, nu skal jeg snart dreie af ud til Mosen. — Hvordan bærer De Dem ad at skjære Folk for Tungebaand ?“

„Aa detkommer for en Del af sig selv. Naar ikke de kjender Andet end Køer og Heste, Grød og Vælling, saa kan de jo heller ikke tale om Andet, og det kan de snart blive færdige med; men naar de kommer til at elske baade det Høie og det Dybe, saa faaer de Noget at tale om, og saa kan de ikke engang tie stille med det. Men jeg gjør mig jo desuden Umage ded at lære dem at tale, baade dansk og fornuftigt. De maa saa fortælle mig igjen Noget af det, jeg fortæller dem; de faaer ingen Lexer for, men vi gaaer saadan og smaasnakker med hverandre. Og Du kan troe, Vorherre har rigtig været med mig, for de fleste af mine Elever har gjort en velsignet Femgang. De holder ogsaa saameget af mig, og jeg af dem igjen. — Saa, nu skal jeg af! Hold nu !“

„Nei, jeg kjører dem lidt paa Vei, jeg maa nok for min Faer.“

Saa kjørte Hans endnu en halv Mil, og han vidste ikke, hvor Tiden blev af, men nu vilde Læreren ikke tillade ham at blive ved længer. Han sprang af Vognen og sagde:

„Farvel, Hans ! og Tak skal Du have !“

Hans tog et rigtig godt Tag i hans Haand og sagde med saadan underlig Røst og underlige Øine:

„Nei, jeg skal ingen Tak have, men De faaer saamange Tak for hvad De har fortalt mig — det er til at forstaae, at Karlene holder af Dem, for De er En, som gjør Noget ud af den Simple — Gud give, at jeg kunde komme til at gaae i Skole hos Dem !“

„Ja, Du kan jo bede Gud om det — jeg vilde ogsaa gjerne have Dig for Dine ærlige Øines Skyld.“

Endnu et godt Haandtryk, saa skiltes de.

Nu kjørte da Hans hjem. Han bar Mølleslumperne ind, og saa satte han sig ved Bordet i Dagligstyen for at faae sin Midaftensstumpe; de andre Folk vare gaaede ud. Moderen sad derinde og spandt. Da Hans havde sunket den første Mundfuld og begyndte paa den anden, kunde han ikke tie længer.

„Moer !“ sagde han med Munden fuld af Smørrebrød.

„Hvad er det Hans ?“

„I skulde bare sikken En jeg havde oppe at kjøre.“

„Hvad var det for En ?“

„Det var en Mand, som holder Høiskole.“

„Ja, hvad er det for Noget ?“

„Det er en Skole for Bønderkarle. I kan troe, det var en rar En; jeg kjørte ham ogsaa en halv Mil paa Vei.“

Konen blev opmærksom; hun standsede Rokken, da hun saae, hvor Sønnens Øine skinnede, og hørte, hvor opsat han var paa at fortælle.

„Jeg vilde gjerne i Skole hos ham, Moer.“

„Hvad kunde det hjælpe, min Dreng. Du var jo saa tungnem, da Du gik i den rigtige Skole.“

„Ja, men Moer, han kunde gjøre Folk klarøiede !“

„Aa, det har været en Fjog, der har bildt Dig Noget ind.“

„I kan troe Nei; han kunde ogsaa skjære Folk for Tungebaand.“

„Ja, det er jeg næsten nødt til at troe, for jeg kan høre, Du har faaet Munden paa Gang.“

Nu kom Faderen ind. Han saae forundret paa de ivrige Ansigter og sagde:

„Hvad ! I snakker nok Gammelt, vil jeg sige. Kanske jeg

maa ikke høre det — saa gaaer jeg igjen, he he he !“

„Jo vist maa Du. Men jeg veed ikke, hvad der gaaer ad Drengen. Han har haft En oppe at age, som har bildt ham nogle „Ferabler“ ind. Fortæl vor Faer det !“

Nu fik Hans rigtig Munden paa Sled og fortalte det Meste af hvad han havde hørt. Faderen rystede paa Hovedet og trak paa Skuldrene engang imellem; da Hans var færdig, sagde han:

„Ja, det kan være meget godt for hvem, der ikke har Andet at bestille. Præstesønner, Herremands sønner og saadanne Karle, vil jeg sige.“

„Men det er netop for Bønderkarle. — Jeg vilde da farlig gjerne derind, Faer.“

„Hvad skulde det gjøre godt for, Hans ? Jeg har aldrig været paa en saadan Skole, og jeg er dog kommet Verden godt igjennem, vil jeg sige. Naar bare man har et godt Ophold, saa —“

„Ja saadan tænker Kre'turet ogsaa.“

„Hans ! skal Du sige saadan til Din Faer ?“ sagde Moderen.

„Ja, I maa ikke blive vred — men det snakkede vi ogsaa om ude paa Veien. — See, den anden Dag da Præsten var her og talte om hvordan det var gaaet til i Fortiden, der sad jeg og ligesom en Tosse. Jeg veed ikke hvormeget af det I forstod — og da han stod henne paa Banken og viste ud over Søen, der maatte han da kunne see Noget, som hverken jeg eller I kunde see, og det maatte da være noget Rart, for han blev jo saa glad over det. Hvorfor maa jeg saa ikke lære baade at høre og see. Jeg gaaer jo her ligesom en anden Stud og kommer aldrig nogen Steder. Hvorfor skal vi Bønder være noget Fætøi, naar vi kan lære at blive til Mennesker !“

„Ja, det er nu ikke Andet end nogle Nykker, nogle Griller, vil jeg sige. Gak nu ud og skjær

Hakkelse, saa gaaer det nok over.“

Hans gik saa ud til sit Arbeide, men det gik rigtignok ikke over; han var ikke af det lette Slags, der kan glemme en Tanke ligesaa hurtig, som den kan opstaae. Tilligemed hans Dvaskhed var der dog paa Bunden i hans Sjæel en Trang til Lys og Sandhed; denne var nu vaagnet og lod sig ikke dysse hen igjen. Hver evige Gang han kunde komme afsted med det, var hen ilav med Moderen; hun skulde bede godt for ham, at han dog endelig maatte kommet til Høiskolen. Saa en Dag sagde hun til Søren Hansen, at nu var hun kjed af Drengens Overhæng; nu skulde han sige Dommen af.

Manden svarede:

„Det der dog farlig, saa det staaer ham i Hovedet ! Og det er dog ikke andet end nogle Tossestreger — at spille Tiden og spille Penge, vil jeg sige.“

„Ja men vor Faer ! jeg synes dog ikke, vi skulde nægte ham det, da det er det Eneste, han ngoentid har havt Lyst til. Og det kan da ikke være noget Slemt.“

„Men kan vi ogsaa være det bekjendt for andre Folk, Moer ?“

„Ja, jeg veed ikke, men nu skal jeg sige Dig noget: gak Du opg og spørg Præsten tilraads; han siger Dig nok den rigtige Grund ud af det — og saa kan Du endda gjøre hvad Du vil.“

„Ja, itte for ded ! det er kanskee ogsaa det bedste — giv mig et Par rene Hoser, Moer, saa gaaer jeg strax.“

Nu pyntede han sig og gik til Byen. Da han kom tilbage igjen, var han ligesom noget lang i Ansigtet, for Præsten havde ikke været af hans Mening, men af al Magt raadet ham til at sende Hans afsted. Efter en ny Samtale med Konen, blev det da saa besluttet, at Sønnen skulde have sin Vilie, og det blev sagt ham. Hans sov ikke ret meget den Nat.

De følgende Dage kunde han slet ikke lade være at gaae og smaanynne og føre Samtaler med sig selv, naar han var ene. Det var blevet ham forbudt at sige det til Nogen, og han gjorde det heller ikke, men Præsten fortalte det til Degnen, og Degnen fortalte det til et Par af sine Naboer, og saa paa to Dage var den store Hemmelighed over hele Byen.

Næste Søndag kom Hans op i Byen, det var den sidste Søndag før November; og saa syntes han dog, at han skulde see de Unge endnu engang. Han gik hen til den Gaard, hvor de Unge pleiede at samles, men der var ikke et Menneske at see uden Stines Broder, den lille Niels, som gik paa Stylter. Hans bad om at laane Stylterne og skrævede strax ind ad Porten. Nu kom Stine leende ud i Døren og bød Goddag til ham. Hans saae ordentlig mildt og gik hen imod hende; da kom Frands ogsaa ud af Døren og nu saae Hans ikke mildt længer. Frands bad om Stylterne og fik dem ogsaa. Nu svang han sig let op paa dem; naa! han var rigtignok sikker! Hvor han kunde skræve, og hvor han kunde dandse! ja, han kunde endog staae paa det ene Ben og svinge det andet over Hovedet; det vil da sige Træbenet. Stakkels Hans! nu var der slet Ingen, som saae paa ham mere.

„Hvor har Du lært saadan at gaae?“ spurgte Stine Frands med kjendelig Beundring.

„Jeg huggede mig et Par Stykker igaar og saa har jeg øvet mig lidt,“ svarede han.

„Nei, det var da mageløst, har Du lært det paa den Tid!“ sagde Stine med endnu større Beundring.

Men Hans, der havde lavet Stylterne strax da han skiltes fra Stine i Søndags, Hans, der havde øvet sig saameget, for at lære den Smule, han kunde, Hans, der

saae saa naadigt til hende, ham tænkte hun slet ikke mere paa.

Da han nu mærkede, at han var tilovers, stod han og saae ud af Laagen, der saae han, at der kom en Flok Karle paa Gaden. Saa drev han ud til dem og satte Ryggen op imod Væggen paa det samme Sted, hvor han havde staaet i Søndags. Det var egentlig ikke saa tosset betænkt, for dersom han nu blev ved at gnide paa det samme Sted, saa maatte han dog tilsidst faae Kalken af, saa den ikke kunde smitte mere. Nu kom de andre Karle derhen og omringede ham og begyndte:

„Goddag Hans! Hvad, er det sandt at Du skal reise til November?“

„Er det sandt, at Du skal gaae i den sorte Skole?“ spurgte en Anden.

„Ja, jeg skal da paa en Skole til November,“ svarede han.

„Hvad! er Du ikke kjed af at gaae i Skole endnu? jeg meente ikke, Du holdt saameget af det, i den Tid Du gik der?“

„Er det noget at reise efter! Skal Du ikke lære Andet end at skrive og regne?“

„Jo, jeg skal dog,“ svarede Hans.

„Du skal kanskee tage Degne-Examen eller Præste-Examen?“

„Nei, Du skal vel snarere lære at være Avlsforvalter?“

„Nei, jeg skal ikke lære Noget af Alt det.“

„Hvad skal Du da lære?“

„Ja je kan ikke fortælle Jer det; jeg har jo aldrig været derinde.“

„Men Du maa da vide lidt om det, Folk lærer derinde, siden Du tager dertil?“

„Ja, vi skal lære at blive til Mennesker.“

Saa taug de Allesammen stille, det Ord slog dem. De fik maaskee dog en Tanke om, at det Liv, som alene er henvendt til Mad, Klæder og Fornøielse, er mere dyrisk end menneskeligt.

Men Frands, som nu nærmede sig Flokken, havde hørt Hanses sidste Ord og forstaaet, hvad de talte om. Han fik først Munden igang og sagde hidsigt:

„Ja, det kan være godt nok for Dig og Dine Lige, men andre Folk, der ligner Mennesker i Forveien, de behøver da ikke at tage til en Høiskole for at lære det?“

Saa begyndte da de Andre at reise Hovederne igjen, nu kunde de da begribe, at Hans var det eneste Umenneske iblandt dem, og de kom med adskillige knubbede Ord. Men Hans sagde, rolig som altid:

„Jeg har saamænd ikke tænkt paa at fornærme nogen af Jer, men I fristede mig saa haardt, og saa var jeg nødt til at svare, saa godt jeg kunde.“

Nu stilledes da det Uveir. Naar han sagde det, saa var det sandt, for de vidste, han brugte ikke at lyve. Men nu begyndte de at spørge ham ud, hvor han havde hittet paa det, og hvad Fordeel han kunde have deraf, og saa maatte jo Hans til at fortælle om Mølleturen og sin Samtale med Forstanderen for Høiskolen. Frands afbrød hans Beretning saa tidt ved at sige, det var nogen Sludder og Vaas, og Hans lod sig nøie dermed; men de andre Karle, som havde Lyst til at høre det, bad tilsidst Frands om at holde op med sin Sludder. Saa vilde han da ikke være hos dem længer, men gik sin Vei.

Nogle Dage efter skulde Hans da saa reise. Forældrene havde i Forveien bedet ham om at gaae op og sige Farvel til Præsten, men det kunde han ikke bevæge sig til. Han fik da heller ikke taget afsked med Stine. Hendes Ligegyldighed imod ham pinte ham vist ikke saalidt, men han var dog for stolt til at tigge sig den Venlighed til, som hun ikke vilde give frivillig. Han holdt rigtignok meget af hende — meget mere, end han selv vidste af, men

hun havde aldrig lagt videre Mærke til ham, uden naar hun sommetider gjorde lidt Nar af ham paa en godmodig Maade. Hvor kunde hun ogsaa tænke paa ham, naar der var andre livligere Karle tilstede; hun var jo ikke stort andet end et Barn og brød sig kun om Spøg endnu. Frands, der var saa vittig, stod sig en hel Del bedre med hende, og der blev da mumlet om i Byen, at de To skulde have hverandre.

Saa en Dag var da Reisevognen spændt for ude i Ellemose, Kisten med Indskrift: H. S. S. + 1859 var læsset, og Hans stod reiseklædt inde i Stuen og spidsede Øren til Moderens Formaninger.

Hun sagde:

„Hans, lad mig see, at Du vogter Dif for alt Slags „Vidtløftighed“, for Drik og Spil og Fruentimmer — hører Du min Dreng!“

„Ja, Moer; men jeg synes da ikke, jeg har været saa slem.“

„Ja, men naar Du nu kommer imellem alle de gale Knegte! — Og saa maa Du endelig huske at tage ren Skjorte paa hver Løverdags Aften.“

„Ja, Moer.“

„Og saa maa Du ikke gaae med de nye Hoser uden om Søndagen — og Du maa endelige eftersee, naar der gaaer Hul paa de andre.“

„Ja men, vor Moer! Alt det kunde Du sagt ham i Forveien. Nu staaer Karlen og venter og Bæsterne venter ogsaa, vil jeg sige,“ bemærkede Søren Hansen.

„Naa, ja! — Husk da saa bare paa, at Du er min egen Dreng, min største Glæde paa Jorden. Kommer Du noget til, enten paa een Maade eller en anden, saa er det omtrent det Samme, hvor jeg er. Farvel, min egen, kjære Dreng, og Gud være med Dig!“

Og nu tog hun saamænd det store Hors om Halsen og kyssede

ham. Hans satte et ganske underligt Ansigt op og vidste ikke rigtig, enten han skulde lee eller græde, og saa lod han da være med begge Dele. Hans Moder var bleven enig med sig selv om den Ting for længe siden, hun græd af alle Kræfter, og Faderens Øine vare ogsaa fugtige. Sønnen havde jo heller aldrig været ude af deres Hus en eneste hel Dag eller Nat før; det maa vi da huske paa, dersom de trænge til en Undskyldning. Hans gik nu. I Døren vendte han sig om for at see, om han havde glemt Noget, og da saa han sine Forældres bedrøvede Ansigter. Da blev han blussende rød, og en fugtig Dug kom over hans store blaa Øine. Hans sprang paa Vognen og kørte med de samme vaade Øine, men deres Dug faldt forfriskende paa Forældrenes Hjerter, thi den fortalte jo, at deres Søn elskede dem.

2. Hvordan Hans blev.

Der blev nu noget tomt ude i Ellemose. Der kom rigtignok en Karl til November, som fyldte meget mere, end Hans, men Forældrene savnede alligevel deres egen Dreng. Moderen havde altid saa travlt med at see til det Tøi, han havde efterladt, og Søren Hansen gjorde Nar ad hende for det, men saa gik han selv og kjælede saameget for Hanses røde Plag, og det havde han nu aldrig gjort før. Han snakkede ogsaa om Drengen, vel paa at kjøre ind og besøge ham; men han vilde slet ikke tilstaa, at han længtes efter ham. Ja, det er dog nogle underlige Mennesker, de Mandfolk!

Endelig kom der et Brev fra Hans, det første han nogensinde havde skrevet, men det var ogsaa derefter. Der stod bare:

„Kjære Forældre! Jeg kan lade Jer vide, at jeg bar det saa godt; jeg har aldrig havt det saa

godt før. Og jeg længes slet ikke efter Jer. Kommer I ikke snart ind og seer til mig? Hans Sørensen.“

Brevet var jo ufuldkomment i alle Maader, men der blev dog en stor Glæde over det, thi Forældrene havde jo aldrig ventet, at deres Søn kunde komme endda saavidt. Imidlertid maatte da Konen væde Øine, og da Søren Hansen spurgte hende, om det var af Glæde, svarede hun:

„Ja, der er — men det er dog saa kjedeligt, at han slet ikke længes efter os.“

„Hør, Moer! Jeg vil sige, at det er nogen Sludder, han skriver der. Hvorfor skulde han skrive, vi skulde komme ind at see til ham, dersom ikke han længes?“

„Ja det er da ogsaa sandt; men saa veed han ikke selv af det, stakkels Dreng!“

Ja det er ogsaa En at „stakle“, vil jeg sige.“

Nu blev da Faderen rigtig opsat paa Reisen. Bæsterne stod jo ogsaa og havde Ingenting at bestille, og den røde Plag var saa overgivet, at han var næsten ikke til at vande. En klar Vintermorgen kom da saa Søren Hansen afsted. Veien var rigtignok baade lag og „*gnaven*“, men Plagen og det røde Øg løb godt. Da han kom Skolen paa en halv Mil nær, saa han en Flok Mennesker komme imod sig. „*Nei! see det er jo Soldater, med Dannebrogspane. Hvor mon der Soldater fra, her! bare de Røde ikke skal blive fly!*“ sagde han til sig selv. Han syntes, at han kunde høre Musikken og Fodslaget engan imellem. De kom nærmere og nærmere. Endelig udbrød han høit: „*Saa skulde da ogsaa Pokker komme efter dem! det er jo ikke andet end de syges Dreng fra Skolen, vil jeg sige. Mon Min skulde være deriblandt?*“ Nu stemmede de en Sang op, saa det klang over Marker og

Enge. „Trr !“ sagde Søren Hansen, da han mødte dem:

„Med Forlov at spørge, om ikke der er en i Flokken, som hedder Hans Søren ?“

Saa kom der en springende fra de bagerste Delinger, som raabte:

„Er det Jer, Faer !“

„Ja, det er, min Dreng. Kjendte Du ikke Din egen Plag ?“

„Jo, men jeg gik jo næsten bagest.“

Befalingsmanden foreslog nu, at Hanses Fader skulde have et Hurra, og saa fik han da ogsaa et, som der kunde høres.

„Ja hør, Hr. Kommederer ! sagde Manden, „det er formegen Ære, for jeg er da ikke andet end en Bonde.“

„Nei, det er ikke formegen Ære for en Mand, der sender sin Søn til Høiskolen.“

Hans satte sig nu op hos sin Fader og de kjørte videre. Faderen sagde:

„Naa, hvordan har Du det saa, min Dreng ?“ Faaer I nogen god Kost derinde ?“

„Ja, jeg lever omtrent ligesaadan, som da jeg var hjemme“

„Ligger Du godt om Natten ?“

„Ja — men vi tænker ikke ret meget, hverken paa Kost eller „Losi“, vi har andre Ting i Hovedet.“

„Det var da underligt, vil jeg sige. hvad tænker I saa paa ?“

„Ja, det er saameget. Først tænker vi paa at tjene Vorherre, og blive rigtig gode Venner med ham; for han er saa god ved os altid.“

„Det er vist og sandt, min Dreng; det kan jeg nok lide at høre.“

„Saa tænker vi ogsaa paa at tjene vort Fædreland — —“

„Ja, det kan være meget godt, for de der skal være Soldater, men jeg vil da købe Dig fri.“

„Nei, hvis der bliver Krig, saa vil jeg selv med. Men see, det er

ikke alene Soldaterne, men enhver dansk Mand, der skal tjene Fædrelandet.“

„Det kan jeg ikke forstaae, vil jeg sige.“

„Nei, det vil jeg nok troe, for saadan Noget lærte I jo ikke i Jere unge Dage. Men vi hører nu saa meget Godt om Danmark og kommer til at holde saameget af det. Derfor vil vi gjerne vove Liv og Blod for det, hvis der bliver Krig, men ellers vil vi gjøre det saameget Gavn vi kan, i Fredstider.“

„Der er dog farlig, saa Du kan lææe ud, min Dreng — Du seer ogsaa saa vittig ud af Øinene.“

„Saa lærer vi ogsaa nye Opdagelser ved Landvæsenet. — Der er Noget, som jeg vil lokke Jer til at prøve paa, naa jeg kommer hjem og faaer udlært.“

„Ja, ja, min Dreng ! Jeg er godt fornøiet med hvad jeg har hørt endnu. Og Gudskeelov vil jeg sige — Gudskeelov for den Mølletur, hvor Du fik de Tanker.“

Nu naaede de Byen. Hans gav Faderen Anvisning paa en Gaard, hvor de fik staldet ind, og han sørgede godt for de Røde, især for Plagen; det var jo ogsaa hans gamle Venner, som han ikke havde seet saalænge. Saa fulgtes Fader og Søn hen paa Skolen. De gik ind i Spisestuen. Der var fuldt Hus; alle Eleverne vare komne tilbage og havde faaet Munden godt igan, baade med at spise og med at snakke. En af dem fortalte just et gammelt, morsomt Sagn fra hans Hjemstavn; det lo de dygtigt af, og saa sank Maden godt med det Samme. Søren Hansen bød nu Godaften, og Hans fortalte, at det var hans Fader.

„Er det Din Faer, Hans !“ udbrød Forstanderen.

„Ja, det er.“

„Saa er De ogsaa rigtig velkommen. Sid hos mig og spis med ! Jeg kan saa godt lide, at Forældrene vil komme og see til

deres Sønner. Naa, hvad synes De saa om Hans ?“

„He, ja hvad synes De om ham ? — vil jeg sige.“

„Rigtig godt. Ikke sandt, Hans? synes vi ikke godt om hverandre ?“ sagde Forstanderen, og gav ham et godt Klaps paa Skulderen.

„Jo, det mener jeg da,“ sagde Hans og lo over hele Ansigtet.

Faderen stirrede forbauset paa ham og kunde knap troe, at det var hans egen Søn, der kunde svare saa rask og see saa mildt.

„Hvor traf Du Din Fader, og hvor har Du gjort af Kjøretøiet ?“ spurgte Forstanderen igjen.

Hans fortalte nu det Hele uden mindste Forlegenhed — og dersom Faderen havde kjendt Uffe-Sagnet, saa havde han bestemt sagt: Der hørte jeg Skræp igjen.

Nu blev de ved med muntre Samtaler, saalænge Maaltidet varede, derefter reiste de sig fra Bordet og fik en Pibe Tobak, og de Unge sang, sluddrede eller legede som Børn. Søren Hansen morede sig rigtig ved at see paa dem, saa sagde han:

„Man siger, for et gammelt Ord: det bliver godt Veir imorgen, naar store Børn leger.“

Forstanderen svarede:

„Ja, saa skulde vi have godt Veir altid her, for saadan gaaer det til hver Dag. Men jeg troer nok ogsaa, det vil blive godt Veir en Morgen her i Danmark, naar bare Folk vil sende deres Sønner til Høiskolerne, at de kan lære at lege. Vi lege ogsaa med den danske Tunge, vi synge og tale om vort Fædreland og om vore kraftige Forfædre og sætte os for at ligne dem — nu for Fremtiden skal Ingen mere have Lov til at sige: „Bønder og Bæster og Hornkvæg“ i et Aandedrag.“

Saa ringede Klokken og kaldte Eleverne ind til deres Aftensæde.

„Ja, jeg maa nok hen og see til de Røde,“ sagde Søren Hansen.

„Men saa kommer De da hen til os, og seer hvad vi bestiller ?“

„Nei Tak, vil jeg sige, det passer ikke.“

„Jo, det passer netop godt, at De faaer at see, hvad Deres Søn bestiller.“

En halv Time senere, da Søren Hansen kom igjen, bankede han meget sagte paa Skoledøren og traadte forsigtig ind. Han blev staaende midt paa Gulvet, forbauset ved at see de store Mennesker sidde saa alvorlige, hver ved sin Skrivebog. Da sagde Forstanderen:

„Naa, kom herhen, Søren Hansen og see hvordan Deres Søn bærer sig ad. Det er da saa ham, De bryder Dem mes om, kan jeg vide — — see, saadan skrev han da han kom.“

„He, det var nogen rigtige Møghakker, vil jeg sige.“

„Men see saa, hvordan han skriver nu.“

„Nei, det er dog mageløst ! Kan de faae lært saadan en Klodrian at skrive saa pænt — og det paa den Tid ! Men Hans var vel nok ogsaa den allerværste ?“

„Nei, paa det Lav ! — Aa, Niels ! kom lidt herhen !“

Nu kom en af Eleverne derhen med sin Bog.

„See,“ vedblev Forstanderen, „dette store Menneske, han havde saamænd glemt hvert eneste Bogstav — men see ! nu begynder han dog ogsaa at komme med. — — Er det ikke ogsaa forskrækkeligt, Søren Hansen, at saasnart en Bondedreng er konfirmeret, saa lægger han strax Pen og Bog paa Hylden og tænker aldrig paa at skrive et Bogstav, førend han bliver Soldat og skal have Brev hjem om Penge og Madpose. Og saa er der rigtignok Mange, som ikke kan skrive et Ord, men maa baade tigge og betale Andre for at gjøre det, og desuden fortælle

dem deres Hemmeligheder. Det havde dog været bedre, om de havde passet paa deres lille Børnelærdom.“

„Ja, men saadan gaaer det jo allevegne, hvor de ikke bliver holdt til det.“

„Men saa er der dog eet Raad, og det er det, som De har brugt, at sende dem paa en Høiskole.“

„Ja, jeg skal ingen Ære have for det, for det var ham selv, der fandt paa det, eller det var egentlig Dem, der satte det i ham, da de agede med ham. — Ja, Gud Fader skee Lov og Tak for den Mølletur, vil jeg sige.“

„Ja, det er rigtigt, giv Gud Æren ! Det kan vi trøstigt, for vi finder saamænd ikke paa noget Godt af os selv. — Ja, saa Maa I gjerne skrive igjen, I to Store ! nu har I faaet Jert Skudsmaal,“ sagde han og ruskede dem lidt.

Nu gik Søren Hansen omkring og saae paa de andre Elever og blev saa gode Venner med dem; inden Timen var forbi, havde han næsten faaet sig en lille Samtale med enhver af dem.

Nu lagde de Pennen og gik fat paa nogle Visebøger. Saa begyndte de at stemme op:

Du gamla, du friska, du fjellhöga Nord,
du tysta, du glädjerika sköna !
Jag halsar dig nänaste land uppå jord,
din sol, din himmel, dine engder gröna.

„Hvad synes de om den ?“ spurgte Forstanderen.

„Hvad jeg synes ? jeg synes, jeg har aldrig hørt noget saa pænt.“

„Og det var endda en Svensk.“

„Men jeg kunde jo næsten forstaae hvert evige Ord, vil jeg sige. Det var jo om, hvor deilig det er her i Norden, at det er det bedste Land i Verden.“

„Ja der kan De bare see ! Svenskerne og Nordmændene det er jo ogsaa vore Brødrefolk, der er ikke mere Forskjel paa vort Sprog og deres, end der er paa Sjællandsk og Jydsk.“

„Jamen i mine unge Dage, sagde vi: Svensken er aldrig Dansken god.“

„Det duer ikke mere, for det er ikke sandt. Nu kan vi sige, Tydsken er aldrig Dansken god; det vil nok bedre passe.“

Saa sang de nogle danske Viser med Liv og Lyst, og Søren Hansen var færdig baade at lee og græde, eftersom nu visen var til. Derpaa bød han Godnat og gik hen i den Gaard, hvor de Røde stode, tænk ! han havde saamænd glemt dem hele aftenen.

Tidlig, den næste Morgen, stod den gamle Mand paa Skolen med sin Psalmebog i Haanden, midt imellem de Unge, og sang med, saa godt han kunde. Efter Morgenpsalmen fremsagde Forstanderen Troesbekjendelsen med Troens Styrke og bad Fadervor. Da Søren Hansen lod Blikket glide hen over de Unges alvorlige og bevægede Ansigter, kom han rigtig til at græde, og da Hans i det Samme kom til at see paa sin Fader, saa var han ogsaa færdig. Men der var ingen af Eleverne, som forundrede sig herover, for det var ikke saa nyt derinde, at see et Menneske bevæget til Taarer.

Naa, nu vilde da den Gamle hjem; han begyndte at længes efter vor Moer, nu havde han jo dog saameget at fortælle hende. Nei, han skulle da bie og høre et Foredrag ! Det blev saa holdt af den anden Lærer, en ung, livlig Mand med et varmt Hjerte, og det traf sig hverken værre eller bedre, end at det var Sagnet om Uffe, han fortalte. Nu fik Søren Hansen travlt med sine Øine igjen. Naar han saae paa sin stærke Søn og saae, hvorledes Livet spillede i hans opmærksomme Øine, saa syntes han grandgivelig at see Uffe, da han var vaagnet. Naar han tænkte paa sig selv, paa hvor uvidende han var om alt Skjønt og Herligt, da syntes han, at han

lignede den blinde Kong Vermund. Og derfor maatte han tørre Øinene engang imellem.

Da Foredraget var tilende, saa skulde det da være Alvor med Hjemreisen; men nu traadte han ud mit paa Gulvet og sagde:

„Ja Børn, I kan nok vide, at jeg kan ikke holde en Tale. Jeg vil bare sige Jer, at I er lykkelige, dersom I ikke selv veed af det — Gud dog ! hvor I er lykkelige Børn, at I hører saadan Noget i Jere unge Aar. Sikke Mænd der kan blive af Jer, dersom I tager efter det ! Det skulde jeg have lært i min Ungdom ! men jeg er blind, ligesom den gamle Konge — det kan ogsaa være det Samme, naar bare min Dreng kan komme til at see. — Ja, I maa rigtignok takke Gud og de deilige Mænd, som lærer Jer saa godt, og gjør I det ikke, saa er I nogle Skarn, vil jeg sige — rent ud. — Jeg kan saa godt lide Jer, fordi I enes saa kjønt, at man aldrig skal see et vredt Øiesyn eller høre et forkeret Ord i mellem Jer. Giv til Gud, at I vilde blive ved med det; for det er dog nydeligt — Og lev nu vel, kjære Børn. Jeg synes, I hører mig til Allesammen.“

Nu sagde han farvel til Lærerne og fik en hjertelig Tak, baade for hans Besøg og hans Tale, derpaa gav han alle Eleverne Haanden, og saa fulgte de ham paa Vei med et Hurra, der var ærligt ment. Saa kjørte Søren Hansen hjem, aldeles fuld af Høiskole-Tanker. Engang imellem maatte de have Luft, og saa kom der nogle Udbrud: *„Nei, det var dog en deilig Skole, vil jeg sige !“* *„Det var dog et farligt Menneske til at oplære Bondestanden. Kan min Dreng blive saadan, hvad maa saa ikke de blive til, der har et bedre „Seni“ — for han var dog et rigtig Kvæg, vil jeg sige.“*

De Røde, som vare hans eneste Tilhørere, gik aldeles følesløse deres egen Gang, men saa gav Manden dem et Rap for

deres Ligeegyldighed, og saa for at han snart kunde faae fat paa nogle Tilhørere, der mere vilde skønne paa, hvad han sagde. Og da han saa endelig naaede Hjemmet og kom ind til vor Moer, saa gik det rigtignok for sig med at fortælle. Der stod varm Mad paa Bordet til ham, men han maatte da af med det Vigtigste først, inden han kunde saae Ro til at begynde paa den. Og saa fik han da gjort sin Kone omtrent ligesaa glad, som han selv var. Dagen efter gik han op til Præsten og derfra til Degnen. Næste Dag gik han til Smedde for at købe Træskebeslag, og den tredie Dag gik han op til Stines Forældre for at see paa et Livlam, men den egentlige Grund til alle disse Reiser var, at han trængte til at fortælle om Høiskolen og om sin Dreng. Der kom nu jævnlig Breve fra Hans, og de bleve bedre og bedre, og det blev en hel Høitidsdag i Ellemose, hvergang der kom et Brev fra Sønnen. Søren Hansen gik altid med dem i Lommen, og enhver Bekjendt, som han traf, maatte læse dem. Forældrene havde ventet Hans hjem til Julen, og derfor blev de noget underlige, da han skrev dem til, at han havde lovet en god Ven at være hos ham i Høitiden. Men til Paasken skulde han med Guds Hjælp, komme. De Gamle mente, at Sønnen maaskee nok vilde have lært lidt mere, inden han lod sig see i Hjemmet, og det var kanskee ogsaa den egentlige Grund.

—————

To Dage før Paaske stod Stine ude i Kjøkkenet og skurede to store Kobberfade; da kom den lille Niels styrtende ind i Kjøkkenet. Han holdt Noget iveiret og raabte:

See, Stine, see ! det har jeg faaet af Hans !“

„Det er jo en Kokarde — hvad for en Hans ?“

Ih, Søren Hansens Hans. Hans Fader kom kjørende med ham, da jeg gik og legede udenfor Porten, saa strittede Hans denne hen til mig — hun var svøbt ind i dette Papir.“

„Sagde han ikke, at jeg skulde have hende ?“

„Nei, det gjorde han rigtignok ikke, for han sagde: Værs'go Niels! og saa saae han saa plaserlig ud, saa det var noget farlig.“

„Lad mig see hende !“

„Nei, saa beholder Du hende ! — — Jamen Du skal tørre Dine Fingre af først — — hvad er hun til ?“

„Til at sidde paa en Hue — nei sikken en pæn En ! — Jeg vil give Dig en Mark for hende.“

„Nei, jeg vil ikke; for hun er ligegodt saa kjøn.“

Saa snappede Niels den igjen og foer ind i Stuen, og Moderen maatte saamænd reise sig fra sin Rok for at sye den i hans nye Hue.

Det kan nok være, at der var Høitid ude i Ellemose. Tjenestefolkene kunde aldrig huske, at de havde seet de Gamle saa glade; og det var jo altsammen over denne Hans. Han kunde saamænd gjøre ved sine Forældre, Alt hvad han vilde; om han saa havde forlangt, at de skulde staae paa Hovedet midt i Gaarden, saa havde de bestemt prøvet paa det. Men Hans forlangte nu ikke saadanne Ting; han var saa mild og beskeden, som tænkes kunde. Den første Aften, da de var ved at gaae iseng, tog Hans en lille Bog op af Lommen og spurgte, om de skulde synge en Aftensang. Ja, det vilde de gjerne. Saa flokkedes de om ham, og han sang: Bliv hos os, naar Dagen Hælder. Hans var just ingen Nattergal, men han sang da rigtigt, og man kunde høre paa ham, at han forstod

Ordene saa godt. Fader og Moder saae til hverandre, og begge havde de Taarer i Øinene. Da han var færdig, klappede Faderen ham paa Skulderen og sagde:

„Tak Hans ! Det var pænt ! jeg vil sige, at det var pænt.“

„Skal vi da synge saadan En hver Aften, mens jeg er hjemme ?“

„Ja — og om Morgenen med, min Dreng, hvis Du vil.“

Saa gik Folkene alvorlige ud; men Hans skulde ligge i Øverstestuen, fordi han var saa rar. Nu sagde Søren Hansen rørt:

„Gud dog ! sikken en deilig Dreng, Du er bleven. Hvor Du dog gjør Dine gamle Forældre glade.“

„Jamen hør, Faer og Moer, det er rigtignok Vorherre, der har gjort det ved mig altsammen, det er ham, vi skal takke. Og det var dog ogsaa gruligt, saadan jeg gik og bøede, da jeg var herhjemme. Jeg troer ikke, der var andet end en Stenklump i Brystet paa mig, istedetfor Hjerte, for jeg kunde jo hverken lee eller græde.“

„Jamen Du har da altid været godsindet, Hans,“ sagde Moderen.

„Men veed I hvad jeg dog er allermost glad over ?“

„Nei.“

„Det er over, at jeg har lært Vorherre at kjende. Vi har saadan en deilig Præst der i Byen.“

„Saa—aa ! Du kjendte jo da nok Gud i Forveien, Hans ?“ sagde Faderen.

„Ja, men det var kun af Anseelse; jeg drømte kun lidt om, at han var saa kjærlig og saa god — man kan slet ikke blive fri for at holde af ham, naar man lægger Mærke til, hvordan han er. Kjære Faer og Moer !“ sagde han og favnede dem, „jeg er bange for, at I ikke kjender Vorherre rigtig — I maa ikke blive vrede — men naar jeg nu kommer hjem, skal vi saa ikke hjælpes ad at tjene ham rigtig ?“

„Jo, lad os det — ikke sandt, Moer ? — Og Gud Fader skee Lov og Tak for Dig, min Dreng !“

Tredie Paaskedag skulde der være Ungdomsgilde der i Byen; der var megen Snak om det, for det skulde være usædvanlig flot og koste 15 Mark for Parret. Dagen i Forveien spurgte Moderen Hans, om han vilde med? Nei, han vilde ikke.

„Det var da underligt, Hans, og nu har Du dog ikke seet de Unge saalænge.“

„Ja, jeg kunde ogsaa nok lide at komme med, dersom ikke det gik saa daarligt til. Der er jo altid Nogle, som drikke sig fulde.“

„Men det behøver Du jo ikke at tage Dig af.“

„Jeg kan da ikke lide at see det — og saa er der ogsaa saameget Banderi og slem Snak — ja, der er saameget Svineri af alle Slags.“

„Jøsses, min Dreng! Du er da vel endelig ikke blevet hellig?“

„Hm! Jo, paa en Maade er jeg da.“

„Herregud! saa har de forstyrret Hovedet paa Dig, min stakkels Hans!“

„Nei Moer, I skal ikke være bange. De har sat Hovedet i en bedre Orden, end det var før — og Hjertet med.“

Da nu Moderen ikke senere hen opdagede nogen Forstyrrelse i hans Hovede, saa slog hun sig tiltaals og blev ved at være glad over ham.

Efterat Gildet var forbi, blev der en farlig Snak i Byen om den Hans. Der var ikke ret Mange, som havde seet ham, men hørt om ham havde de Alle. Nogle sagde, at han var bleven klog, Andre sagde, at han var bleven tosset eller hellig. For han sang jo Psalmer hver Morgen og Aften, og han vilde ikke med til Legestue; der var da ingen fuldkloge, unge Mennesker som kunde bære sig saadan ad. Men desuagtet var de meget nysjerrige efter at faae ham at see, var den omtalte Stine. Hun havde altid ret godt kunnet lide ham, mendet

var da ogsaa det Hele. Derfor kan man vel heller ikke sige, at hun just længtes, men hun vilde da grumme gjerne tale med ham, vor at faae „Relighed“ paa, enten han saa var bleven klog eller tosset. Mon han ikke kommer herop? tænkte hun; vi er dog Næstsødskendebørn. Imidlertid blev den ene Dag ved at gaae efter den anden, og der kom ingen Hans. Hvad skulde hun saa gribe til, stakkels Tøs! Nysgjerrighed er ikke god at trækkes med, som maaskee En eller Anden veed. Men Stine var aldrig raadvild ret længe. Saa fik hun saamænd sine Forældre til at gjøre et lille „Spisebal“, bare for at Hans kunde komme med. Hun forelagde dem, at de havde været til Bal i Julen baade der og der, men ikke gjort Gjengæld, og hun blev ved at hærje dem saa længe, til de sagde Ja. Saa blev Dagen bestemt, og Niels med sin Kokarde fik Lov til at gaae ud og bede Folket i Ellemose. Da han kom tilbage, var han uhyre vigtig. Han pegede paa Kokarden og udbrød:

„Veed Du noget af, hvorfor hun sidder her, Stine? I veed det heller ikke, Moer! det er kanske knap, at I veed det, Faer? Men jeg veed det! Hans har fortalt mig det.“

„Hvad sidder hun da for?“ spurgte Faderen smilende.

„Hun sidder for at vise, at jeg er en dansk Mand.“

„Dreng, vilde Du sige.“

„Ja, det er ligemeget, jeg er dansk; og det kan Folk see paa Tokarden.“

„Aa, saadanne Hvalpe, de er hverken tydske eller danske, de er kun Hvalpe.“

„Jo, Faer. Hans siger ogsaa, at naar jeg bliver stor, saa skal jeg være med at jage Tydsken ud og plante Dannebrog paa Dannevirke.“

„Nei hør, sikken en Kjæbe den Dreng har faaet!“

„Ja, for Dannebrogsflaget, det er ligesom denne Tokarde, og det er de Danskes Skilt, og det er faldet ned fra Himlen.“

„Jamen Dit Skilt, det er jo faldet ned fra Søren Hansens Vogn.“

„Det er ogsaa kjedeligt, at I gjør Nar ad mig — ja bi lidt, til Hans kommer herop, saa skal I nok faae at høre, om det er sandt, jeg siger.“

Saa gik han ganske muggen ud at holde Foredrag for nogle Drengene paa Gaden.

Nu kom da Gildesdagen. Klokkerne 2—3 begyndte Folk at komme. Der var da ikke bedt Mange, kun nogle Gaardmandsfamilier der fra Byen og deres Børn. Gildet frembød ikke mange Afvexlinger, endskjøndt der blev holdt sex Maaltider paa omtrent ligesaa mange Timer. For Mændene var der Kort og Mad, for Kvinderne Snak og Mad, og de Unge, ja, de kunde nu slutte sit til hvilket Parti de vilde. Der var ellers intet Humør iblandt Ungdommen, og det var jo heller ikke saa underligt, især naar man faaer at vide, at de havde faaet Lovning paa en Spillemand, men han havde sendt dem Gjenbud i den sidst Time. Foruden disse Sorger havde Stine endnu en særlig, at Hans ikke var kommet tilligemed sine Forældre. Han var gaaet et andetsteds hen; han havde vel lovet at komme senere, men Tiden gik, og han lod sig ikke see. Frands, der var vant til at føre det store Ord, syntes nu, det var hans Pligt at more Selskabet. Han begyndte at fortælle Historier; det var knap, at Nogen vilde høre dem; han lod sine Vittigheder spille; Ingen vilde lee ad dem. Han opfordrede dem til at dandse og begyndte at synge en Vals, men Ingen rørte sig ud af Stedet. Stine vidste knap hvad han foretog sig, thi hun stod og holdt Øie med Døren i

Dagligstuen. Endelig gik den op, og Hans traadte ind.

„Nu kommer Hans!“ raabte hun og løb derind. Kortenspillerne lagde ikke Mærke til ham, de passede deres Næringsvei, og Konen i Huset havde nok at bestille med sine mange Maaltider, saa Stine blev den Første, der bød ham Velkommen. Nei, var det ogsaa Hans? Han tog hende i Haanden og saae hende saa frimodigt og mildt ind i Øinene og kom næsten til at lee, da han saa tydeligt kunde see hendes Forundring. Nei, sikken en Forandring paa hans Holdning, hans Tale og hele hans Væsen! tænkte Stine.

Nu fik Søren Hansen ham at see, og saa alle de andre Mænd og Kvinder, og saa blev han da taget i Haanden og ønsket Velkommen. Saa kom Stine med Æbleskiver og Smørrebrød til at sætte Munden igna, og Hans satte sig da ned og begyndte. De Unge, som ellers havde deres Opholdssted i Øverstestuen, kom nu ogsaa ind for at hilse paa ham, og de gloede paa ham som paa et udenlandsk Dyr. Efter nogle kjedelige Samtaler om det milde Foraar, kom da saa Frands med en anden Snak:

„Naa Hans! nu maa Du da kunne sige os lidt bedre Relighed paa, hvad I lærer derinde,“ sagde han noget skarpt. Hans svarede munteret:

„Ja, bi nu lidt, til jeg faaer ædt denne Rundtenom, saa skal jeg fortælle Jer ligesaa længe, som I vil høre.“

Frands var ganske fortrædelig, fordi der blev lagt saameget Mærke til Hans, men han haabede dog i Aftenens Løb at faae ham til Nar, saa at han selv igjen kunde blive første Hane i Kurven.

Stine kunde da ikke være bekjendt at staae og hænge over Hans, og derfor tog hun Pigerne

med op i Øverstestuen for at vise dem sin Stads. Karlene drev bagefter, og da Hans blev færdig, kom han da ogsaa med. Da han havde staaet lidt, drog han en Bog op af Lommen og sagde til Frands:

„Du spurgte mig hvad vi lærer derinde, nu kan jeg vise Dig noget strax: Vi lærer at synge disse Viser. See, kom saa skal jeg synge denne for Jer. Hun gaaer saa let, I kan vist strax synge med.“

Nu gav han dem Boven og begyndte trøstigt at synge en livlig Fædrelandssang. Frands blev henreven af den og sang snart med, Stine har ogsaa letnem, men engang imellem glemte hun at see i Bogen for at betragte Hans, der sang med saadan en Glæde og Varme. Da Visen var ude, sagde Frands:

„Hvad! har Du ogsaa lært at synge derinde? Da du gik herhjemme, gav Du ho aldrig et Kvæk fra Dig.“

„Jeg troede heller ikke, jeg kunde, men da jeg hørte de Andre, saa hittede jeg paa at brumle lidt med. — Hvad synes I ellers om den Vise?“

Ja, hun var da pæn. Det var længe siden, de havde hørt noget saa kjøn. Nu ledte han en Kæmpeviser op og gav dem en kort Forklaring over den Slags, saa sang han den morsomme om Tyge Hermandsøn, der mistede sin Brud, fordi han var bange for Regnveiret.

Saa sagde Hans: „Ja, det er da nogle bedre Viser end de Karklude, som man kjøber paa Markederne. De ere saamænd ikke værd at give Penge for; de indeholder jo ikke Andet end Løgn og Sludder, og mange af dem bliver ogsaa sunget paa tydske Toner.“

„Ja, Tonen, hun kan da være lige god, enten hun er tydsk eller dansk,“ sagde Frands.

„Nej, det kan jeg dog ikke være enig med Dig om. Hvad der er dansk, det maa da passe bedst for de Danske.“

„Ja, men de Danske er nogen Klodrianner. Alt hvad de laver, det duer ikke. Alt, hvad der skal være Noget ved at gjøre, kommer jo udenlands fra“

„Ja dersom vi har den Tro, saa skal vi nok blive til Klodrianner. Men jeg har da hørt, at de Danske kan maale sig med ethvert andet oplyst Folk. Vi kan ogsaa lave hvad det skal være her i Landet, men naar vi bruge saamange fremmede Ting, saa er det bare, fordi de kan faaes billigere. — Men desværre for os: i mange hundrede Aar har vi havt den Tro, at det Danske duer ikke, og derfor har vi sørget for at faae tydske Konger. De var nu af samme Mening, og saa skuppede de alt det Danske afveien og lod det Tydske raade.“

„Hvad er det for nogen Sludder! har vi havt tydske Konger? Det har jo været bare Frederikker og Kristianner, og det er da gode, danske Navne — og de har da ogsaa været fødte her i Landet.“

„Ja, jeg veed nu ikke, om Navnene er saa danske, men det kunde da heller ikke hjælpe, om saa er. Det kan ikke engang forslaae, at de har været fødte her i Landet, naar de bleve opfødte af tydsksindede Forældre og ikke lærte fra Barndommen af at elske det Folk, som de skulde vaage over. — Naar vi saa ovenikjøbet har foragtet os selv, saa har de naturligtvis kunnet gjøre ved os hvad de vilde.“

„Der er da farlig, saa Klog Du er bleven,“ sagde Frands spottende.

„Ja, Noget har jeg da faaet i mig, men det er kun lidt imod det jeg mangler. — Men jeg blev ikke rigtig færdig før. See, nu skulde det da egentlig være forbi med at elske det Tydske — det har varet

længe nok, og al vor Fortræd er tydsk; nu skulde vi da til at begynde at holde en Smule af vort eget. De Store og de Høilærde er kanske ikke lige ved at begynde endnu, men saa kommer vi Simple nok til at begynde, dersom det ellers skal blive til Noget. Og det er nu een af de vigtige Ting, vi lærer paa Høiskolen.“

Nu taug han stille, og saa grundede de lidt paa det. Hans Tilhørere havde været meget opmærksomme, og Stines Øine havde hvilet stadigt paa ham. Det havde han selv seet, men Frands havde ogsaa seet det, og det ærgrede ham betydeligt. Han havde endnu ikke faaet gjort Nar af Hans, men kun opnaaet at gjøre ham mere anseet. Da maatte den sidste Bombe springe. Han sagde:

Men Hans ! lærer I ogsaa at blive hellige derinde ? Du holder jo baade Morgen— og Aftenbøn, og Du vilde jo heller ikke med til vort Gilde.“

Hans blev rød i Hovedet, og de Andre saae noget forskrækkede paa ham, da de troede, han vilde blive vred, men han svarede roligt:

„Ja, vi lærer at forsage Djævelen og hans Væsen og Gjæringer, det har Du da ogsaa lært, om Du kunde huske det; og derfor vilde jeg ikke med til Legestuen, hvor der er saameget af den Slags. Og saa lærer vi ogsaa et elske Vorherre, som vil have os op i Himlen engang, til vort rigtige Fædreland. — Men saa lærer vi med det Samme at elske andre Mennesker og give dem til, som gjør os imod — og derfor er jeg heller aldrig en Smule vred paa Dig, Frands,“ sagde han og lagde Armen om hans Hals. „Men skal vi nu ikke være gode Venner ? Jeg har jo aldrig fornærmet Dig.“

Nu blev Frands rød, han trykkede Hanses Haand og vendte sig bort. Da kom Madmoderen i

en ret beleilig Tid og bad dem om at drikke Thee. Men henne ved Døren, der stod Stines Fader og Søren Hansen. Gud veed hvorlænge de havde staaet der, de havde kanske nok hørt det Hele. En Timestid efter var dette Gilde forbi.

Da Ferien var tilende, kjørte Søren Hansen ind til Skolen med sin Hans og vendte ligesaa glad tilbage som den første Gang. Fjorten Dage før Maidag kom der følgende Brev fra Sønnen:

„Kære Forældre ! Nu kan jeg da lade Jer vide, at jeg bliver reiseferdig den sidste April, om I saa vil hente mig. Jeg er rigtignok glad over, at jeg igjen skal være i mit Barndomshjem, hos Jer, men det gjør mig dog ogsaa saa meget ondt, at jeg skal skilles fra mine kjære Kammerater, som jeg vel aldrig seer mere. Men vi skal jo spredes rundt omkring, ligesom en Haandfuld Saakorn; dersom vi blive i en Bunke, saa kan vi jo ikke komme til at bære Frugt; og det vilde vi dog saa gjerne, om Gud vil give Lykke dertil. I kommer vel nok selv og henter mig, Fader; det vil da trøste mig, for det bliver nok ellers en streng Dag. Lev nu vel saalænge, og Gud være med Jer, det ønsker Jer egen Søn, Hans Sørensen.“

Inden den bestemte Dag kom, var „Saaden“ ellers begyndt, og de Røde maatte trække Svenskharve hver Dag, men det matte ikke hjælpe, Hans skulde jo hentes. Lidt før Dag sad Søren Hansen op og kom afsted. Da kan naaede Skolen, havde denne et festligt Udseende. Dannebrog vaiede paa Flagstangen, og Skolen var prydet med grønne Krands; over Døren stod malet et stort „Farvel“. Nu kom da Hans ud til sin Fader, og de fik Hestene ind, de kunde nok trænge til det ! De Elever, som var færdige med at pakke ind, gik i smaa Flokke ude i Haven og talte alvorligt sammen. Engang

imellem lagde de Armene om hverandres Hals, eller trykkede hverandres Hænder, engang imellem maatte Øinene tørres, de var saa underlig fugtige den Dag. Endelig ringede Klokken, og Eleverne samlede sig. „Nu er det sidste Gang, vi hører den!“ sagde de, og den lød saa sørgeligt for dem, som om den havde været en Gravklokke. Det var den jo ogsaa paa en Maade, for den ringede jo deres muntre, uskyldige Samliv til Graven. Snart sad de nu Alle paa deres Padser, Forstanderen traadte ind i deres Midte og begyndte:

„Kjære Venner!

Det vilde være et behageligt Arbejde for mig at skildre for Jer al den Glæde og al den Nytte, som jeg venter, at I med Guds Hjælp skal faae af hvad I har lært her; derimod er det ubehageligt hvad jeg nu begynder paa at fortælle Jer, om de Farer I gaae imøde, men jeg veed, at det er mere nødvendigt for Jer. Farer? I see noget forbausede paa mig; ja, unge Mennesker tænker ikke meget paa Farer, men saa maa vi Ældre tænke for dem og advare dem. Der staaer i Skriften: „Kundskaben opblæser, men Kjærligheden opbygger“: See, nu har I faaet en Del Kundskaber, Gudskeelov! det er Guds Ære; naar I ikke blive fri for at mærke Forskjellen, at I staae over dem i mange Henseender. Nu kommer Faren. Kan I saa vel vogte Jer for at blive opblæste og indbildske? Faae I saa ikke Lyst til at føre Ordet allevegne, til at rette og til at undervise ved enhver Leilighed. Og naar Folk blive kjede af det, som snart kan skee, kan I saa lade være at foragte dem? Selv naar I, med et velvilligt hjerte, søger at aabne deres Øine, saa vil det undertiden skee, at I faae onde Ord til Tak. Kan I saa bære over med det, mine Venner? Nei, det kan I sandelig ikke, dersom I ikke har

lært Andet end Kundskaber, thi de opblæse. Men jeg haaber ogsaa, at I skulde have lært lidt af Kjærligheden. See, naar den kommer til, saa bliver Alt godt, thi den er langmodig og velvillig, den forbittres ikke og søger ikke sit eget. Den kan i Sandhed opbygge; den kan bygge vort kjære Fædreland til et deiligt Hus for dets Børn, ja, den kan endog bygge os et evigt Hus i Himlen, naar vor jordiske Hytte nedbrydes. Men den, som Kjærligheden lever i, han bygger ogsaa paa den rette Grundvold, paa Klippen — men Klippen er Kristus.

„Seer til, at I ikke forarge en eneste af disse Smaa,“ siger Herren. Naar I nu kommer hjem, saa ville alle Folks Øine være henvendte til Jer, nogle Øine ville vel vogte paa Jer med Kjærlighed, men andre ville ogsaa passe paa Jer af Misundelse og slette Hensigter. Naar I saa tage fejl, saa ville disse blive glade og raabe ud: See, saadan kan han bære sig ad, endda han har været paa Høiskolen, der kan man see hvad det hjælper! Derfor vil jeg ikke dølge for Jer, at man venter mere af Jer end før; hvad I før kunde være bekjendt, uden videre Skam, vil nu blive udstreget for en Forbrydelse, og dette Sted, som I har faaet saa kjært, og alle andre Høiskoler ville komme i Vanrygte. Kjære Venner, jeg beder Jer med al mit Hjertes Varme, for Guds Skyld, for deres Skyld, som ere Smaa i Kjærligheden, for min Skyld, for alle deres Skyld, som I elske; vogt Jer dog endelig fro at give Forargelse! vaag og bed, at I ikke skulle falde i Fristelse. Gud styrke Jer! Amen.

„Haver Nogen et Embede, da vare han derpaa, efter den Formue, som Gud giver,“ siger atter Skriften. Der er jog Ingen af Jer, der har det, som man pleier at kalde Embede, men jeg mener, at dette Ord betyder ethvert Kald

af Gud, og paa den Maade har I jo Alle et Embede, en Bestemmelse, og den er jo for de Allerfleste at være Agerdyrker. Ethvert Kald af Gud er naturligvis hæderligt, men i mine Øine er Bondens Kald et af de bedste. Han staaer ligesom Naturen, og derved ogsaa Gud, nærmere end Andre, og det er igjennem hans Hænder, at Gud uddeler sin Velsignelse af Føde og Klæder til Alle; derfor maa hans Øine i Særdeleshed vogte paa Herren. Hvis nu Nogen ikke betænker dette, saa vil han ogsaa komme i en Fare. See, nu har I jo saalænge givet Jer af med aandeligt Arbeide, arbeidet for Jer selv og paa Jer selv og været rigtig glade derover. Naar I nu komme hjem og skulle have fat paa Ploven og Pleilen igjen, mon I saa ikke ville finde det kjedeligt baade, at I skulle arbeide for Andre, og saa, at I faae trætte Lemmer, mon I saa ikke ville blive utilfredse med Jer Stilling og tabe Lysten dertil? Dersom det skulde skee for Nogen af Jer, saa vil jeg bede ham vare paa sit Embede, efter den Formue, Gud giver, og mindes, at om end han arbeider for Forældre eller Husbond, saa er han dog Kristi Tjener, der maa bevise al god Troskab, dersom han ellers engang vil gaae inde til sin Herres Glæde. Tro dog ikke, at jeg mener, I skulle forsømme de aandelige Ting over de timelige; pa ingen Maade! men det Ene skal gøres og det Andet ikke forsømmes. Nei, jeg vil derimod minde Jer om, at baade Kundskab og Tro ere Ting, der maa holdes vedlige, ligesom alt Andet hvad vi kjende her paa Jorden. Dersom I nu aldrig mere tænke paa, tale eller læse om, hvad I har lært, saa ville I snart glemme at elske Fædrelandet, baade det hernede og det histoppe. Hvis I derimod sætte Pris paa det aandelige Liv, som er vaagnet i Jer, dersom I regne det for en Skat, saa vaag over den og

forøg den, at den ikke skal blive fortæret af Verdens Møl og Tidens Rust. — Og nu, mine Venner, mit Hjerte er sa fuldt — men jeg kan ikke faae sagt Jer det Altsammen, jeg vil bede Gud om at sige Jer Resten. Tak for al Jer Kjærlighed! det er dog den bedste Gave, det ene Menneske kan give det andet. Den har gjort mi Arbeide let og glædeligt, den har givet min Tnake og min Tale Vinger; og naar mit Sind en enkelt Gang var mørkt, saa har Jere venlige Øine atter gort det klart og lyst. Naar jeg nu, om et Øieblik, seer Jer drage hver til sin Vei, da vil det være som om mit Hjerte sønderrives, som om I hver tager et Stykke med. Lad mig see, at I engang imellem skjænke mig en venlig Tanke, et lille Ord, naar I faae Tid og en varm Bøn for mig og min Gjerning. Og lev nu vel, I kjære Mennesker, lev med Gud, saa lever I vel, hvordan det saa ellers gaaer!

Vor Fader i Himlen! Du høre mit Hjertes Bøn: Jeg kan ikke følge med dem og veilede dem, o følg Du med dem og forlad dem ikke, Du trofaste Gud! Jeg skal maaskee aldrig see deres Ansigt mere, men see Du til dem, lad Dine Øine hvile over dem, lad Din Kjærlighed styre deres vaklende Fod til Hjemmet hist oppe og lad mig engang finde dem i Din glade Himmel, hvor der aldrig skal rinde en Skilsmisens Taare. Amen“!

Nu sang de en Psalme; derpaa kom Andenlæreren og sagde dem et Par Ord til Farvel. Ogsaa han havde elsket dem, for han talte af et bevæget Hjerte. Tilsidst sang de Ingemanns yndige, lille Digt:

Nødig sige vi „Farvel!“
men „Velkommen!“ o, hvor gjerne!
Har vi rigtig kjær en Sjæl,
er den nær dog i det Fjerne.

Mødes Blik med Blik ei meer,
er de kjære Smil bortfløine, Blik og Smil som
Ingen seer mødes dog med Sjøleøine.

Morgensol! gjenlys i Kvæld!
Ungdom! lev i Alderdommen!
Aanden i hvert skjønt „Farvel!“

gjemmer dog et skjønt „Velkommen !“

Nu gik Forstanderen omkring til sine unge Venner, tog enhver af dem i Haanden og saae dem rigtig vist ind i Ansigtet, ligesom om han vilde indpræge sig deres Træk for bestandigt. Der var kun Faa iblandt dem, som havde tørre Øine, og det er slet ikke sikkert, at de følte mindst. Saa kastede han endnu et Blik paa dem, derpaa sagde han med brudt Stemme: „Vi sees igjen !“ saa lukkede han sig inde i sit Værelse og de saae ham ikke mere.

Nu maatte da Hans sige Farvel til sine Kammerater. Søren Hansen tog ogsaa en Kjærlig Afsked med dem og bad dem Alle om at besøge Hans. Det gjorde den Gamle saa godt at see, hvormeget de holdt af hans Søn, hans gamle Hjerter blev saa varmt og saa ungt ved at see al denne Rigdom af Kjærlighed.

Saa fik da vore Folk spændt for, og nu maatte de Røde til det igjen. Den stakkels Plag havde „Gomret“ saa venligt ad Hans, men han havde ikke set til den. Paa den første Mil af Veien var Hans slet ikke til at faae et Ord af, og Søren Hansen begyndte allerede at blive bange for, at Sønnen igjen var bleven en Træmand, men saa begyndte Hans pludselig at gjentage Forstanderens Tale, næsten Ord til andet, og holdt kun op, naar han engang imellem maatte tørre Øinene, eller naar han spurgte Faderen: „Var det ikke saadan ?“ Da han var færdig, sagde han: „Gud give jeg havde Pen og Blæk, saa vilde jeg skrive Talen op strax.“ „Aa, du kan jo nok huske hende, til vi kommer hjem, og saa kan Du jo gjøre det strax,“ var Svaret. Og det blev da saa ogsaa Hanses første Arbeide i Hjemmet.

*Danmark, Dine Kæmpegrave
er en kostbar Skat,
bedst at Alt, hvad i Din Have
Gud har gavmildt sat;*

*havde Du ei gyldne Agre,
grønne Skove, Møer fagre,
løfted dog Din Søn sit Øie
stolt fra Bautahøie.“*

Saaledes klang det af kraftige Mandestemmer tvers over en stille, solklar Sø. Landeveien løb tæt op til den modsatte Bred, og paa den gik en enlig Reisende. Han standsede og lyttede, det lød saa tydeligt, at han kunde høre hvert Ord. Sangen kom fra en Kæmpehøi, hvor der stod en Flok unge Mennesker, som rigtig med Lyst lod Tonerne rulle over Mark og Sø. Dannebrog flagrede over deres Hoveder. Pludselig gav Vandringsmanden et Hop i Veiret, bredte Armene ud imod de Syngende og tog et Par Spring, ligesom han vilde løbe tvers over Søen. Men han blev da saa fornuftig igjen og fortsatte sin Vandring paa Landjorden, dog fordoblede han sine Skridt. Flokken oppe paa Høien blev ved at synge, og han maatte standse engang imellem for at høre efter, men ret længe havde han ikke Stunder dertil. Det kjedede ham vist betydeligt, den Omvei han maatte gjøre, for han vilde nok have fat i dem, inden de gik. Men hvormeget han end skyndte sig, saa slog det dog fejl, thi de gik ned ad Høien, dog ikke langt bort, for de lagde sig i Græsset lige nedenfor. Veien drog sig nu om bag en Kratskov, og vor Reisende kunde derfor ubemærket komme op paa Høien bag fra. Oppe paa Toppen istemmede han pludselig med stærk Røst og spøgende:

*„Danmark, deiligst Vang og Vænge,
luft med Bølgen blaa,
hvor de raske danske Dreng
blødt i Græsset laa.“*

Alle de Liggende reiste sig forbausede op, men En af dem foer op ad Høien i Spring og lige i Favnen paa Vandringsmanden. Saa kom han da ikke længere med Sangen, men udbrød: „Min kjære Hans ! her har Du mig

igjen. Hvor Du dog seer rask og glad ud !“

„Gud dog ! hvor det var nydeligt, at De kom ! Jeg har dog ogsaa ventet Dem saalænge. — Men hvor kunde De vide, at jeg var med i Flokken ? Vi har slet ikke seet nogt til dem.“

„Jo, jeg gik langs med Søen og vidste nok, at Din Faders Gaard var en af dem paa denne Side, jeg grundede paa, hvilken det kunde være — men saa, da jeg hørte Sangen — vore egne Toner, og det oppe fra denne smukke Kæmpehøi med Flaget paa, hvor kunde jeg saa tage fejl. Hvor det glæder mig, at Du husker vore Viser saa godt.“

„Ja, de er ikke til at glemme, troer jeg.“

„Hvem er det, der ligger dernede ?“

„Det er saadan nogle rare Fyre; de har ingen Lyst til Svier eller Kommers, men de vil ssa gjerne høre hvad jeg fortæller dem og lære vore Viser. Jeg er blevet saa gode Venner med dem, siden jeg kom hjem.“

„Naa, det er jo herligt ! Men hvordan gaaer det med Pigerne, er Du blevet noget gode Venner med dem ?“

Hans blev blussende rød og begyndte at rømme sig.

„Naa, min Hans ! jeg forlanger ikke at vide, hvad der ikke kommer mig ved — det gjør ig ikke Hans.“

„Hm ! — jo, jeg kan nok sige Dem det. — Det kommer da ogsaa Dem ved, da De holder saameget af mig. Jeg er rigtig gode Venner med En, som hedder Stine, og jeg har altid holdt saameget af hende; men hun har aldrig brydt sig en Stump om mig, førend jeg kom paa Høiskolen.“

„Naa, der kan man see, hvad det kan hjælpe til ! — Ja, den Lykke kan jeg nu ikke love Enhver — imidlertid er det slet ikke unaturligt.“

„Der var En, som hed Frands, der gik og fløitede for Stine, men nu har han faaet en rig Enke, og hun er vel undt. — Det er Stines Broder, den mindste af de dernede; ham faaer De ogsaa nok fat i engang. Og saa er der to til, de vil nok derind til Vinter.“

„Men Du er jo en Dannemand, Hans !“

„Ja, det vilde jeg da helst væære, men saa er det Dem, der har gjort mig til det, næst efter Vorherre.“

„Hvem har lavet dette lille Anlæg, med Gange herop til Bænken, — og det kjære Dannebrogssflag ?“

„Det har jeg. Det er jo ogsaa Noget, som De har lært mig, at frede om vore Forfædres Grave; og desuden er det den deiligste Plet i hele Sognet. See nu ud over Søen ! Den Herlighed, som Gud viser os i Naturen, den har De jo ogsaa lært mig at see. De sagde jo, at vi skulde lægge Mærke til den, fordi den er en Skygge af Himlens Herlighed. Om ogsaa jeg gav Dem mange Tusinde, saa kunde jeg dog ikke betale Dem, hvad De har lært mig, eller deres Kjærlighed.“

„Tal aldrig om det, Hans,“ sagde Forstanderen og lagde sin Arm paa hans Skulder. „Naar Vorherre velsigner min Flid, saadan som det har viist sig paa Dig, saa regner jeg det for mange Tusinde. Men hvad Kjærligheden angaaer, da vil jeg nok have Lige for Lige. — Iblandt andre Ting, seer Du Noget til Præsten, som Du talte om ?“

„Ja han kommer saa tidt og er saa glad over mig. Han laaner mig saa mange Bøger — og nu kan jeg da ogsaa snakke med ham og behøver ikke at sidde som en anden Tot. — Det var rigtignok sandt, hvad de fortalte paa Veien fra Møllen, for De har gjort det Altsammen ved mig.“

„Min Ven, lad os gaae ned til Dine Kammerater — før holder Du nok ikke op.“

Nu gik de ned ad Høien til de Andre. Forstanderen tog dem i Haanden og var strax kjendt med dem. Kort efter drog hele Flokken syngende ind i Søren Hansens Gaard. Manden kom ud i Døren, men da han fik Øie paa Forstanderen, ilede han derhen, brød dem af midt i et Vers og bød ham hjertelig velkommen.

Men Hans pegede paa Læreren, der havde Taske paa, og sagde:

„See Faer ! saadan saae han ud, da jeg havde været til Mølle og traf ham.“

„Ja, min Dreng! Gud Fader skee Lov og Tak for den Mølletur, vil jeg sige!“

Og nu gik de Allesammen ind til vor Moer.